

eğitim ve bilim emekçileri sendikası
EĞİTİM SEN
23 OCAK 1995

2009 – 2010 Eğitim-Öğretim Yılı Başında Eğitimin Durumu

Türkiye’de eğitim sisteminin tüm düzeylerinde okul öncesi eğitimden üniversiteye kadar sorunlar ve sıkıntılar yaşandığı bilinmektedir. Türkiye’de yıllardır kalıcı bir eğitim politikası oluşturulamamış olması, hem yaşanan sorunların çözümünü geciktirmiş, hem de eğitim sisteminin yeni sorunlar üretmesini beraberinde getirmiştir.

Türkiye’de eğitimin sorunları son yıllarda o kadar artmıştır ki, yaşanan sorunları artık geçici iyileştirmelerle çözmeye çalışmak neredeyse imkânsız hale gelmiştir. Yıllardan bu yana çözülmeyen ve çözülmediği oranda da gelecek yıllara çoğalarak sarkan sorunlar, eğitim sistemini dört bir taraftan kuşatmıştır. AKP hükümeti döneminde eğitimde yaşanan yoğun ticarileştirme ve özelleştirme uygulamaları, eğitim alanında yaşanan yoğun siyasi kadrolaşma, eğitim sistemini içinden çıkılmaz bir girdaba doğru hızla sürüklemekte, eğitim ve bilim emekçilerinin tüm çabalarına rağmen eğitimde uygulanan yanlış politikalar nedeniyle eğitim sistemi ciddi bir çürüme yaşamaktadır.

Türkiye’de Okullaşma Oranı Hala Düşük

Türkiye’de 2009 yılı itibariye eğitim sürecinde olması gereken nüfusun belli bir bölümü eğitim hakkından yararlanamamaktadır. Eğitimin önde gelen sorunlarından birisi olan okullaşmadaki eksiklikler, hala çözülmemiş olarak ortada durmaktadır. Okullaşma oranına Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2009 rakamları açısından bakıldığında, tablonun hiç de iç açıcı olmadığı görülmektedir.

Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyesine Göre Net Okullaşma Oranları (%)

Öğretim yılı	İlköğretim			Ortaöğretim			Yükseköğretim		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
2001/2002	92,40	96,20	88,45	48,11	53,01	42,97	12,98	13,75	12,17
2005/2006	89,77	92,29	87,16	56,63	61,13	51,95	18,85	20,22	17,41
2006/2007	90,13	92,25	87,93	56,51	60,71	52,16	20,14	21,56	18,66
2007/2008	97,37	98,53	96,14	58,56	61,17	55,81	21,06	22,37	16,69
2008/2009	96,49	96,99	95,97	58,52	60,63	56,30	-	-	-

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2008–2009.

2009 yılında ilköğretimde net okullaşma oranı 96,49’dur. 2009 rakamlarıyla ilköğretimde okullaşma oranı erkeklerde %96,99, kızlarda % 95,97 olarak gerçekleşmiştir. Zorunlu ve devlet okullarında parasız olduğu belirtilen ve Anayasal güvence altında olan ilköğretim, ailelerin gelir seviyesinin düşüklüğü, çocukların çalışmak zorunda bırakılması, devletin yeterli kaynağı ayırmaması ve gerekli yatırımları zamanında yapmaması gibi nedenlerle henüz tüm çağ nüfusuna yaygınlaştırılamamıştır.

İlköğretim zorunlu olmasına karşın **ilköğretim çağ nüfusunun yaklaşık %5'i eğitim hakkında yararlanamamaktadır**. Yine **ortaöğretim çağ nüfusunun %42'si ortaöğretime devam etmemekte ya da edememektedir**. İlköğretime kaydı yapılan çocukların bir kısmı 8 yılı tamamlayamadan okulu terk etmektedir. Yapılan araştırmalara göre 1999–2005 yılları arasında toplam 436 bin 614 çocuk ilköğretim diplomasına sahip olmadan hayata atılmış durumdadır.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2008 verilerine göre **6 yaş ve üstü Türkiye nüfusunu oluşturan 64 milyon 241 bin 226 kişinin 4 milyon 930 bin 12'si hala okuma yazma bilmemektedir**. Bu sayı, okuma yazma öğrenecek yaştakilerin **%7,68'**ine denk gelmektedir. **Okuma yazma bilmeyenlerin içinde kadınların oranı % 79,98'**dir.

Türkiye'de köyde ya da şehirde yaşamak eğitim hakkına erişimin farklılaşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle okullaşma oranlarını değerlendirirken köylerde ve şehirlerde yaşayan nüfusun eğitime ne kadar ulaşabildiği ve eğitim düzeyinin dikkatle değerlendirilmesi gerekir. Bu açıdan bakıldığında özellikle kız çocuklarının okullaşmasında yaşanan sorunların sürüyor olması düşündürücüdür.

Derslik, Okul ve Öğretmen Sayısı Yetersiz

Türkiye'de toplam öğrencilerin **%75'i ilköğretimde** bulunmaktadır. İlköğretimdeki duruma son yedi yılda yaşanan rakamsal değişiklikler ışığında baktığımızda tablonun hiç de iç açıcı olmadığını görmek mümkündür.

2009 Yılında Okul, Derslik, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

Eğitim Kademesi	Okul Sayısı (Resmi-özel)	Derslik Sayısı (Resmi-özel)	Öğrenci Sayısı (Resmi-özel)	Öğretmen Sayısı	
				Kadrolu	Sözleşmeli
Okulöncesi	23.653	39.481	804.765	28.848	18.785*
İlköğretim	33.769	320.393	10.709.920	419.340	33.978
Ortaöğretim	8.675	109.042	3.837.164	193.255	3.458
Toplam	66.097	468.916	15.351.849	641.443	56.221

* 494'ü sözleşmeli öğretmen, 18. 291'i usta öğretici.

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2008–2009.

OKUL ÖNCESİNDE okul sayısı **23.653**, derslik sayısı **39.481**, öğrenci sayısı **804.765**, öğretmen sayısı ise **47.633'**tür. Okulöncesi eğitimde derslik başına 20 öğrenci düşüyormuş gibi görünmesine karşın, okulöncesi eğitimin ülke çapında yeterince yaygınlaştırılmamış olması, mevcut sayısal verilerin durumu anlamak için tek başına yeterli olamayacağını göstermektedir.

İLKÖĞRETİMDE, okul sayısı **33.769**, derslik sayısı **320.393**, öğrenci sayısı **10.709.920** öğretmen sayısı ise toplamda (kadrolu + sözleşmeli) **453.318'**dir. İlköğretim rakamlarına baktığımızda derslik başına 34 öğrenci düşüyormuş gibi görünmektedir. Ancak gerçekler belirtilen rakamlardan tamamen farklıdır. İkili eğitim sorunu hala çözülmemiştir ve özellikle metropol ve şehir ilköğretim okullarda derslik başına 40–45 öğrenci düşen okullar bulunduğu bilinmektedir. Özellikle yoksul emekçi ailelerin yaşadığı yerlerdeki okullarda hem altyapı ve fiziki donanım, hem de ders başına düşen öğrenci sayısı açısından ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır.

İlköğretimde öğrencilerin 24 kişilik sınıflarda normal (tekli) eğitim görebilmeleri için gerekli olan derslik sayısı **125 bin 853'**dür.

İlköğretimde Yıllar İtibariyle Okul, Derslik ve Öğretmen Sayıları

Eğitim yılı	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
2002–2003	35.133	10.331.645	373.303
2003–2004	36.114	10.479.538	384.170
2004–2005	35.611	10.565.389	401.288
2005–2006	34.990	10.673.935	389.859
2006–2007	34.656	10.846.930	402.829
2007–2008	34.093	10.870.570	409.318
2008–2009	33.769	10.709.920	453.318*

* 33.978'i sözleşmeli öğretmen.

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2008–2009.

İlköğretim son yedi yıllık gelişim tablosuna baktığımızda, 2002 yılından bu yana okul sayısında yaşanan azalma dikkat çekmektedir. Bu azalmanın nedeni özellikle köylerde giderek yaygınlaşan birleştirilmiş sınıf, Yatılı İlköğretim Bölge Okulu (YİBO) sistemi ve taşınmalı eğitim uygulamasının artmış olmasıdır. 2002 yılından bu yana ilköğretimde okuyan öğrenci sayısı artmış olmasına rağmen, öğretmen, okul ve derslik sayısının bu artışa paralel olarak artmadığı görülmektedir.

ORTAÖĞRETİMDE okul sayısı **8.675**, derslik sayısı **109.042**, öğrenci sayısı **3.837.164**, öğretmen sayısı (kadrolu + sözleşmeli) **196.713**'tür. Ortaöğretimdeki rakamlara göre derslik başına düşen öğrenci sayısı 35 olarak hesaplanmaktadır. Ancak Büyükşehirlerde, özellikle yoksul ailelerin yaşadığı semtlerdeki sınıf mevcutları bu rakamın çok üzerindedir.

Ortaöğretimde Yıllar İtibariyle Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

Eğitim yılı	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
2002–2003	6.212	3.023.602	137.956
2003–2004	6.931	3.014.392	147.776
2004–2005	7.183	3.046.719	167.614
2005–2006	7.435	3.258.254	185.317
2006–2007	7.934	3.386.717	187.665
2007–2008	8.250	3.245.322	191.041
2008–2009	8.675	3.837.164	196.713*

* 3.458'i sözleşmeli öğretmen.

Ortaöğretimde henüz yeterli okullaşma sağlanamamıştır. Ortaöğretimde okul, öğrenci ve öğretmen sayısı birbirine paralel artmış gibi görünmesine karşın, Türkiye henüz ortaöğretimde, özellikle mesleki ve teknik eğitimde yaşanan sorunları çözememiştir. Mesleki ve teknik eğitimde piyasa merkezli yaklaşımlar eğitimin niteliğini olumsuz etkilemekte, öğrencilerin almaları gereken eğitimin niteliği, piyasa şartlarına göre belirlenmektedir.

YÜKSEKÖĞRETİMDE; **94** devlet üniversitesi, **45** vakıf üniversitesi olmak üzere toplam **139 üniversite** bulunmaktadır. Yükseköğretimin bütün kademelerinde (Önlisans, lisans ve lisansüstü) öğrenim gören öğrenci sayısı **2 milyon 924 bin 281**, görev yapan öğretim elemanı sayısı **100 bin 504**'tür.

**Yıllar İçinde Üniversitelere Yeni Kayıt, Öğrenci ve Öğretim Elemanı Sayıları
(Tüm Yükseköğretim Kademeleri Dâhil)**

	YENİ KAYIT	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETİM ELEMANI SAYISI
2002	455.485	1.677.936	71.290
2003	613.337	1.918.483	76.090
2004	541.625	1.972.662	78.804
2005	591.328	2.106.351	82.096
2006	662.310	2.342.898	84.785
2007	636.527	2.453.664	89.329
2008	659.690	2.532.622	98.766
2009	869.619	2.924.281	100.504

Kaynak: ÖSYM'nin Yükseköğretim İstatistiklerinden hesaplanmıştır.

2002 yılında yükseköğretim kurumlarına yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı 455 bin 485 iken, 2009 yılında bu sayı yaklaşık iki kat artarak 869 bin 619'a yükselmiştir. Benzer bir durum öğrenci sayısı açısından da geçerlidir. 2002 yılında üniversitede okuyan öğrenci sayısı 1 milyon 677 bin 936 iken, 2009 yılında bu sayı 2 milyon 924 bin 281'e yükselmiştir. Gerek yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı, gerekse öğrenci sayıları iki katına yakın artarken, öğretim elemanı sayısındaki artışın yüzde 50'nin altında kalmış olması dikkat çekicidir.

Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu (YURT KUR) bünyesinde **229 devlet yurdunun 208 bin 869 kapasitesi** bulunmaktadır. Yeni kayıt yaptıran öğrenci sayıları dikkate alındığında yükseköğretim yurtlarının çok yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Devlet yurtları bu durumdayken, Türkiye'de **3.423 özel yurt** bulunmaktadır ve bu yurtların kapasitesi **296 bin 132**'dir. Başka bir ifade ile özel yurtlar hem sayı, hem de kapasite olarak devlet yurtlarından daha fazla sayıdadır. Özel yurtların kapasitesi, devlet yurtlarından **87.263** daha fazladır. Devlet yurtlarında barınma imkânı bulamayan çok sayıda üniversite öğrencisi her yıl ya ekonomik olarak daha pahalı ya da çeşitli cemaat ve tarikatların denetiminde faaliyet gösteren yurtlara gitmek zorunda kalmaktadır.

**Son Sekiz Yılda Türkiye Çapında Görev Yapan Öğretim Elemanları Sayısı
(Lisans, Önlisans, Enstitüler, Araştırma Merkezleri ve Diğer Eğitim Kurumları Dâhil)**

	PROFESÖR	DOÇENT	YARD. DOÇ	ÖĞRETİM GÖREVLİSİ	OKUTMAN	UZMAN	ARAŞTIRMA GÖREVLİSİ
2002	9.529	5.576	11.420	10.976	5.516	2.309	25.933
2003	10.187	5.401	12.621	12.371	5.691	2.352	27.426
2004	10.864	5.298	13.555	12.779	5.537	2.305	28.430
2005	11.381	5.456	14.461	14.064	5.964	2.444	28.271
2006	11.841	5.769	15.129	14.353	6.302	2.595	28.751
2007	12.773	6.150	15.844	14.628	6.472	2.901	30.497
2008	13.494	6.867	18.074	15.292	7.092	3.116	34.784
2009	13.662	7.360	18.538	15.752	7.320	3.033	34.792

Kaynak: ÖSYM'nin Yükseköğretim İstatistiklerinden hesaplanmıştır.

Bütçeden Eğitime Ayrılan Pay İhtiyaçları Karşulamaktan Uzak

Son 7 yılın rakamlarına bakıldığında, artan öğrenci sayısına karşın Milli Eğitim Bütçesinin, ortaya çıkan ihtiyacı karşılayacak kadar artmadığı görülmektedir. Aşağıdaki tabloda son altı yıl içinde eğitime bütçeden ayrılan pay ve bu payların Milli Gelire oranı gösterilmiştir. İktidarı döneminde Türkiye'ye "çağ atlattığımızı" iddia edenler, borç almak hariç, diğer tüm alanlarda olduğu gibi, eğitim politikalarında da sınıfta kalmıştır. Eğitime bütçeden ayrılan paylar bu durumun en açık kanıtı niteliğindedir. Üstelik eğitimde bütçeden ayrılan payların ortalama %65'i personel harcamalarına ayrılmakta, eğitimin finansmanı öğrencilerin, dolayısıyla öğrenci velilerinin omuzlarına yıkılmıştır.

MEB Bütçe Payı ve GSYH'ya Oranı

Yıllar	MEB Bütçesinin Konsolide Bütçeye Oranı (%)	MEB Bütçesinin GSYH'ye Oranı (%)
2002	7,60	2,71
2003	6,91	2,85
2004	8,53	3,00
2005	9,53	3,06
2006	9,47	2,88
2007	10,42	3,30
2008	10,30	3,20
2009	10,64	2,51

Son yıllarda eğitime bütçeden ayrılan pay rakamsal olarak artmakla birlikte eğitimin Milli Gelir içindeki payı fazla değişiklik göstermemiştir. Öyle ki, Türkiye'den sadece Eğitim Sen'in üyesi olduğu 30 milyon üyeli Eğitim Enternasyonu'nun verilerine göre, Türkiye'de milli gelirden eğitime ayrılan pay, sosyo-ekonomik yapısı itibarıyla ülkemizin çok gerisinde olan Barbados Adaları (%7.1), Brunei Sultanlığı (%4.8), Fildişi Sahilleri (%4.6), Kiribati (%11.4), Fiji (%5,2), Vanuatu (%7.3), Honduras (% 4) gibi ülkelerin gerisinde kalmıştır.

Bütçe içinde sınırlı, ancak sosyal harcamalar içinde önemli bir paya sahip eğitim harcamaları, sosyal harcamaların her geçen yıl azaltılması, daha doğrusu özel kesime yönelik kaynak olarak aktarılması nedeniyle ya azalmış ya da yerinde saymıştır. Böylece eğitim sistemi içinden çıkamayacağı bir kriz içine itilmiştir. Özellikle 1990 sonrası ülke ekonomisini alt-üst eden krizlerin sıklaşması, ekonomide olduğu gibi eğitim hizmetlerinde de büyük yapısal sorunlara neden olmuş, çözüm olarak eğitimin ticarileştirilmesi, özelleştirilmesi, eğitim harcamalarının öğrenci ve velilerin sırtına yıkılması gibi sonuçlar ortaya çıkarmıştır.

MEB Bütçesinden Yatırıma Ayrılan Pay Hızla Düşmektedir

AKP iktidarı döneminde eğitim bütçesinden yatırımlara ayrılan pay sürekli olarak azalmıştır. Eğitimin sorunlarını çözmek için atılması gereken en somut adım, eğitim alanındaki kamu yatırımlarının artmasıdır. Ancak AKP Hükümeti, diğer tüm alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da özelleştirmeyi ilke edindiği için, MEB bütçesinden yatırıma ayrılan payı büyük oranda azaltmıştır.

MEB Bütçesi ve Eğitim Yatırımına Ayrılan Pay

Yıllar	MEB bütçesi	MEB Yatırım Bütçesi	MEB Bütçesi Yatırım Payı (%)
2002	7 460 991 000	1 281 690 000	17,18
2003	10 179 997 000	1 479 050 000	14,53
2004	12 854 642 000	1 244 150 000	9,68
2005	14 882 259 500	1 230 306 000	8,27
2006	16 568 145 500	1 411 498 000	7,49
2007	21 355 534 000	1 490 000 000	6,98
2008	22.915.565.000	1 296.704.000	5,66
2009	27.446.778.095	1.256.188.195	4,57

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2008–2009.

AKP'nin iktidara geldiği 2002 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinin %17,18'i yatırımlara ayrılırken, 7 yıllık iktidar sürecinde bu pay sürekli azalmış ve 2009 yılında 2002'deki rakamın dörtte birine kadar düşmüştür. 2009 yılında MEB bütçesinden yatırımlara ayrılan pay sadece %4,57 olarak belirlenmiştir. Sadece son yedi yılın rakamlarına bakıldığında, AKP eliyle eğitim yatırımlarının nasıl bitirilme noktasına getirildiğini görmek mümkündür.

Genel bütçeden ve MEB bütçesinden yatırımlarına ayrılan paydaki azalma yurttaşların eğitim maliyetini üstlenmede daha çok yükümlülük altına girdiğini belirgin olarak ortaya koymaktadır. Eğitim harcamalarının finansman kaynaklarına göre dağılımı, eğitimde maliyetin faturasının her geçen yıl veliye daha çok yüklendiğini, velilerin yaptığı harcamalarda oranın bizim gibi gelişmekte olan ülkelerle aynı oranlarda olduğunu göstermektedir.

Türkiye'de eğitim sistemi içinde bulunduğu durumu, OECD ülkelerinde öğrenci başına yapılan eğitim harcamaları miktarı bakımından değerlendirmek mümkündür. Eğitime bütçeden ayrılan payın artıyor gibi görünmesine karşın, eğitime ayrılan kamu kaynaklarının yetersiz olduğunu OECD verileri de doğrulamaktadır. OECD'nin her yıl yayınladığı "Bir Bakışta Eğitim Raporu", üye ülkelerin ilköğretimden yükseköğretimin sonuna kadar öğrenci başına yapılan harcamalarını göstermektedir.

Eğitim Kademelerine Göre Öğrenci Başına Yapılan Harcama (ABD Doları)

Ülkeler	İlköğretim	Ortaöğretim	Yükseköğretim	İlköğretimden Yükseköğretime
Çek Cumhuriyeti	3.217	5.307	7.989	5.174
Fransa	5.482	9.303	11.568	8.428
Avusturya	8.516	10.577	15.148	10.895
Macaristan	4.599	3.978	6.367	4.588
İtalya	7.716	8.495	8.725	8.263
Meksika	2.003	2.165	6.462	2.460
Polonya	3.770	3.411	5.224	3.868
Türkiye	1.130	1.834	4.648	1.614
OECD Ortalaması	6.437	8.006	12.336	7.840

Kaynak: OECD, Education at a Glance, 2009, sayfa 202.

Eğitim kademelerine göre öğrenci başına yapılan harcamalarda Türkiye, pek çok konuda olduğu gibi, OECD ülkeleri arasında en son sırada yer almaktadır. OECD rakamlarına göre Türkiye'de

devletin öğrenci başına yaptığı yıllık eğitim harcaması miktarı ilköğretimde **1.130 ABD doları**, ortaöğretimde **1.834 ABD doları**, yükseköğretimde **4.648 ABD dolarıdır**.

İlköğretimden yükseköğretime kadar yapılan tüm eğitim harcamaları açısından bakacak olursak; Türkiye’de bir öğrenci için yapılan harcamanın öğrenci başına **1.614** dolarda kaldığı görülmektedir. Tabloda da açıkça görüldüğü gibi Türkiye kişi başı öğrenci harcamaları bakımından hem diğer ülkelerin gerisinde, hem de OECD ortalamasının çok çok altındadır. Öğrenci başına yapılan eğitim harcaması miktarının bu kadar düşük olması, ülkemizde devletin kamu eğitimine verdiği önemi göstermesi açısından düşündürücüdür.

Dershaneler Okulların Yerini Almaya Başladı

Eğitim sisteminde dikkat çeken bir diğer nokta, yıllardır eğitimin kanayan yarası olan dershane sisteminin daha da büyümesidir. Dershane sistemi, bugün başlı başına bir sektör haline gelmiş ve eğitime yeterli kaynak ayrılamaması, okullarımızda nitelikli eğitim verilememesi, özel dershane sisteminin her geçen gün büyümesine ve neredeyse okullara alternatif kurumlar olarak düşünülmesine neden olmuştur.

Özel Dershane, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları

Yıllar	Özel Dershane Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
2002–2003	2.122	19.881	606.522
2003–2004	2.568	23.730	668.673
2004–2005	2.984	30.537	784.565
2005–2006	3.928	41.031	925.299
2006–2007	3.986	47.621	1.071.827
2007–2008	4.031	48.855	1.122.861

Kaynak: MEB Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü

Bugün dershanelere giden öğrenci sayısı son yıllarda sürekli artış göstermiş ve **1.122.861**’e yükselmiştir. 2002 yılında özel dershane sayısı **2.122** iken, 2008 yılında bu rakam **4.031**’e ulaşmıştır. Aynı dönemde öğretmen sayısı ise **19.881**’den **48.855**’e yükselmiştir. Dolayısıyla son 6 yılda eğitim sistemi nitelik olarak daha da gerilemiştir. Eğitimin niteliği düştükçe özel ders ve dershane sistemi büyümüştür. Bu durumun doğal sonucu olarak, eğitim sistemi ve veliler dershanelere çalışmaya başlamış, ekonomik gücü olan veliler astronomik rakamlarla çocuklarını dershaneye gönderirken, ekonomik gücü olmayan velilerin çocukları sistemin dışına itilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü’nün 2009 yılı rakamlarına göre 81 ilde toplam **4 bin 222** dershane faaliyet gösterirken, dershane sayısı bakımından üç büyük il ilk sıralarda yer almaktadır. İstanbul **657** dershaneyle ilk sırada yer alırken, Ankara’da **496**, İzmir’de **187** dershane bulunmaktadır. En az dershane bulunan il 2 dershane ile Ardahan’dır. Ardahan’ı 3 dershane ile Kilis, Bayburt ve Tunceli izlemektedir.

Her yönüyle sınavlara bağımlı olan eğitim sistemi kamu eğitimini işlevsiz bırakarak, eğitimi dershane, özel ders, özel okul alanına kaydırmıştır. Bu nedenle özellikle sınav zamanları okullar boşaldığı için öncelikle bu sorunu sorgulanması ve çözülmesi gerekir. Artık ikincil, destek eğitimi olmaktan çıkıp, birincil asıl eğitime dönüşmüş olan dershane sistemi dışında kalan bir öğrencinin sınav kazanması, daha iyi bir okula, üniversiteye gitmesi neredeyse imkânsız hale gelmiştir.

Her geçen gün içten içe çürüyen sistemde eğitim emekçilerinin çabaları ile okullarda yürütülmeye çalışılan eğitim ve öğretim pek çok sorunla yüz yüzedir. İlköğretimden başlayarak tam anlamıyla bir yarış içine sokulan çocuklarımız ve gençlerimiz arasındaki eğitim rekabeti, dershanelerle daha da artmış, oluşan dersane sistemi okullarda verilen eğitimin niteliğini tamamen yitirmesine, en temel işlevlerini bile yerine getiremez duruma gelmesine neden olmuştur.

Ülkemizde yıllardan beri gerçekleştirilen paralı eğitim uygulamaları ile gerek aynı il ya da bölge içerisinde, gerek bölgeler arasında ve hatta aynı çevredeki ekonomik konumları farklı ailelerin çocukları arasında eğitim hakkının kullanılabilmesi ve bu haktan yararlanabilmesi bakımından uçurum derecesinde büyük farklılıklar bulunmaktadır. Dersane sistemi uygulaması ile eğitim olanakları gelişmiş olan daha varlıklı ailelerin çocukları milyarlarca lira ödeyerek diğer öğrenci ve okullar karşısında önemli avantajlar sağlarken, yoksul ve orta gelirli ailelerin çocuklarının eğitim olanakları gelişmemiş, genel devlet liseleri ile meslek liseleri vb. okullarda okuyan öğrenciler daha başından sistemin dışına itilmiştir.

Eğitim Çağındaki Çok Sayıda Çocuk, Mevsimlik Tarım İşçisi Olarak Çalıştırılmaktadır

Mevsimlik tarım işçiliği ilköğretim çağındaki çocukların eğitime devamını etkileyen önemli faktörlerden birisi durumundadır. Ülkemizde tarımdaki çalışma biçimleri arasında, koşulları en ağır olan çalışma biçimini mevsimlik tarım işçiliği oluşturmaktadır. Tarımda çalışan nüfusun yüzde 12 ile 15'ini oluşturdukları tahmin edilen mevsimlik tarım işçileri, çalışma koşulları, gelir ve sosyal güvence açısından son derece olumsuz koşullarda çalışmaktadırlar. TÜİK verilerine göre toplam istihdam içinde tarımda çalışanların oranı %30 civarındadır. Bu da yaklaşık olarak yedi milyona yakın bir nüfusa denk düşmektedir. Mevsimlik tarım işçilerinin tarımda çalışanlar içindeki oranı dikkate alındığında bir milyondan fazla insanın bu sorunlardan etkilendiği sonucu çıkmaktadır. Bu rakamlar 15 yaş üzeri nüfusu kapsamaktadır.

Tarım işçiliği nedeniyle öğrencilerin okulları erken terk etme süreleri ortalama 38 günü, geç başlama süreleri ise ortalama 32 günü bulmaktadır. Olumsuz çalışma ve yaşam koşullarının ardından okula gelen öğrenciler, ruhsal uzaklığın yanı sıra bedensel olarak da bitkin duruma düşmektedirler. Mevsimlik tarım işçiliğine giden aileler genellikle buldukları mahallelerdeki en yoksul aileler durumundadır. Öğrenciler derslere geç başlamanın yanı sıra, okul, defter, kalem, ayakkabı gibi gereksinimleri karşılanmadan gelmenin ezikliğini de yaşamaktadırlar.

Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu tarafından Cenevre'de toplanan Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Konferansı, 1 Haziran 1999 tarihinde yaptığı 87 nci Oturumunda; Çocuk işçiliğinin büyük ölçüde yoksulluktan kaynaklandığını ve uzun vadeli çözümünün sosyal gelişmeye ve özellikle yoksulluğun azaltılmasına ve evrensel eğitime imkân tanıyan sürekli ekonomik büyümede yattığını kabul edilmiştir. Aynı tarihte kabul edilen ILO *En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi*, hükümetleri çocuk işçiliğini önlemeye ve bunun için gerekli önlemleri almaya; çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasında eğitimin önemini dikkate alarak kötü koşullarda çalışan çocukların sosyal uyumları ve rehabilitasyonları için gerekli ve uygun doğrudan yardım sağlamaya; çocukların en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinden uzaklaştırılmaları için ücretsiz temel eğitim ve mümkün ve uygun olduğu takdirde meslekî eğitim sağlamaya yükümlü kılmaktadır.

Eğitim çağındaki çocukların mevsimlik işçi olarak çalıştırılmasının önüne geçilmeli, hiçbir nedenle çocukların eğitim sürecinin dışına itilmesine izin verilmemelidir.

Eğitim Bir İnsan Hakkıdır, Kimse Bu Haktan Mahrum Bırakılamaz

Günümüzde insan hakları belgelerinde “zorunlu eğitim” kavramı yerine “eğitim hakkı”, “temel eğitim hakkı gibi” eğitimi bir zorunluluk olarak değil temel bir insan hakkı olarak gören kavramlar kullanılmaktadır. Bunun anlamı ise baskıcı devletle özdeşleşen “zorunlu eğitim”in yerini çağdaş demokratik devlet anlayışıyla örtüşen “eğitim hakkı”nın almasıdır. Bu hak kullanılırken en çok karşılaşılan kavram ise “eşitlik” kavramıdır. Eğitimde fırsat eşitliği, herkesin eğitim olanaklarından eşit bir şekilde yararlanmasının zorunlu olduğu sık kullanılan bir söylemdir.

Herkese eşit eğitim olanakları sunmak, herkese yeterli “eğitim hakkı” sunmak anlamına gelmez. Kişilerin yetenek farklılıkları, gereksinimleri, sağlık durumları, yaşam koşulları, onlara farklı eğitim olanakları sunulmasını gerektirebilir. Bu nedenle bir bütün olarak eğitimi sağlama açısından “eğitim hakkı” kavramını benimsemek daha doğru olacaktır.

24 Ekim 1945’te yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler Anlaşması, eğitim hakkı açısından önemli bir zemin hazırlamıştır. İlk olarak ise 16 Kasım 1945’te Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) oluşturulmuştur. Birleşmiş Milletlerin 10 Aralık 1948’de kabul ettiği ve Türkiye’nin 6 Nisan 1949’da onayladığı İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, daha sonra birçok düzenlemeye temel oluşturacak bir hüküm getirmiştir. Söz konusu hükmün yer aldığı madde şöyledir:

1. Herkes, eğitim hakkına sahiptir. Eğitim en azından ilk ve temel aşamasında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim herkese açıktır. Yükseköğrenim, yeteneğine göre herkese eşit olarak sağlanır.
2. Eğitim, insan kişiliğini tam geliştirmeye ve insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır. Eğitim, tüm uluslar, ırklar ve dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu özendirilmeli ve Birleşmiş Milletlerin barışı koruma yolundaki etkinliklerini daha da geliştirmelidir.
3. Ana-babalar, çocuklarına verilecek eğitimi seçmede öncelikle hak sahibidir.

Birleşmiş Milletler, kabul ettiği başka birçok belge ile de eğitim hakkına ilişkin düzenlemeler gerçekleştirmiştir. Özellikle alt birimleri olan ILO, UNESCO, UNİCEF aracılığı ile uygulamaya yönelik çalışmalar yapmıştır. Örgütün 20 Kasım 1989’da kabul ettiği, Türkiye’nin 9 Aralık 1994 gün ve 4508 sayılı yasa ile onaylanmasını uygun bulduğu, onaylanmış metni 27. 1. 1995 gün ve 22184 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, başlı başına bir eğitim hakkı metnidir. Söz konusu metnin eğitim hakkı ile ilgili ilk iki maddesi şöyledir:

Madde 25:

Taraf devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşleriyle özellikle:

- a) İlköğrenimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler
- b) Ortaöğretim sistemlerinin genel olduğu kadar mesleki nitelikte de olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlenmesini teşvik ederler ve bunların tüm çocuklara açık olmasını sağlarlar ve gerekli durumlarda mali yardım yapılması ve öğretimi parasız kılmak gibi uygun önlemleri alırlar.
- c) Uygun bütün araçları kullanarak, yükseköğretimi yetenekleri doğrultusunda herkese açık hale getirirler.
- d) Eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliği bütün çocuklar için elde edilir hale getirirler.

- e) Okullarda düzenli biçimde devamların sağlanması ve okulu terk etme oranlarının düşürülmesi için önlem alırlar.

Madde 29:

Taraf devletler çocuk eğitiminin aşağıdaki amaçlara yönelik olmasını kabul ederler:

- a) Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerini, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi,
- b) İnsan haklarına ve temel özgürlüklere, Birleşmiş Milletler Anlaşmasında benimsenen ilkelere saygısının geliştirilmesi,
- c) Çocuğun ana-babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, çocuğun yaşadığı veya geliştiği menşe ülkenin ulusal değerlerine ve kendisinininkinden farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi,
- d) Çocuğun anlayış, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik ve ister etnik, ister ulusal, ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla, özgür bir toplumda yaşantıyı, sorumlulukla üstlenecek şekilde hazırlanması,
- e) Doğal çevreye saygısının geliştirilmesi,

“Maddi ve manevi varlığın geliştirilmesi” başka bir ifade ile “kişiliğin özgürleştirilmesi” ile doğrudan ilgili olan eğitim hakkı diğer hak ve özgürlüklerin geliştirilmesinde de doğrudan ya da dolaylı olarak etkili olmaktadır. Anayasanın 17. Maddesi “Herkes yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir” derken, çağdaş bir örgün ve yaygın eğitim hakkının kaçınılmazlığı ortadadır.

Eğitim hakkının ülkemizde yaşam kazanabilmesi için şu çalışmaların yapılması gerekir.

- ✓ Çocuk hukuku yeniden düzenlenmelidir. İç hukukumuzdaki karmaşık ve çok standartlı “çocuk” tanımının, Çocuk Hakları Sözleşmesi ve diğer evrensel hukuk ilkelerine göre yeniden yapılmalıdır.
- ✓ Eğitime bütçeden üst üste beş yıl, örneğin % 25 oranında ayrılacak pay, önemli bir rahatlama getirir. Silahlanmaya, lüks giderlere, batık şirketlere para bulan devlet, temel bir insan hakkı olan ve bir anlamda ülkenin geleceğinin şekillenmesinde en önemli rolü oynayan eğitime gerekli katkıyı yapmalıdır.
- ✓ Eğitim hakkının gerçekleştirilmesinde iyi yetişmiş öğretmenler olması önemlidir. Hiçbir kaynak, hiçbir teknolojik olanak, tesis, kitap, araç eğitimde öğretmenin yerini alamamıştır. Öğretmen yetiştiren yükseköğrenim kurumları yeniden gözden geçirilmeli, işbaşındaki öğretmenlerin eğitimi için de gerekli önlemler alınmalıdır.
- ✓ Eğitimin içeriği rasgele yöntemlerle değil, bilim ve teknolojinin verilerinden yararlanılarak oluşturulmalıdır.
- ✓ Okul yerleri, tesis ve donanımları sağlıklı bir eğitim için yeterli hale getirilmelidir.
- ✓ Eğitim kurumları demokratik bir iklime kavuşturulmalı, eğitimin yönetimi sadece okul müdürlerine bırakılmamalıdır. Öğretmen, öğrenci ve veliler, örgütleriyle eğitimin yürütülmesine ve denetlenmesine aktif olarak katılmalıdır. Özellikle öğretmen ve öğrenciler derslerin oluşturulmasından okul yönetimine kadar bütün süreçlerde söz ve karar sahibi olmalıdır.

Özel Eğitime Muhtaç Engellilerin Eğitimi Önemsenmelidir

Dünya'da 600 milyon, ülkemizde 8 milyonun üzerinde engelli bulunuyor. Dünyadaki tüm engellilerin dörtte üçü sağlam doğuyor, daha sonra engelli hale geliyor. Doğuştan engelli olanlar dışındaki engellilerin sorunu öncelikle yetersiz ve kötü beslenmekten kaynaklanıyor. Özel eğitim için gerekli bilgi, hizmet ve fiziksel çevre koşullarının özel eğitim kapsamında olan çocuklar için henüz yeterince ulaşılabilir hale getirilmemiştir. Eğitimde fırsat eşitliği gerçekten sağlanmak isteniyorsa öncelikle ilk, orta ve yükseköğretimden yararlanmalarının kolaylaştırılması gerekir. Özel eğitime uygun nitelikte okul ve kurumlar yetersizdir. Bu alana yönelik ciddi bir planlama yoktur. Engellilerin sorunları önemsenmemektedir. Eğitime ayrılan payın geneline bakıldığında, bu gerçeği görmek mümkündür.

Türkiye'de kayıtlı **8 milyon 341 bin 937 engellinin yüzde 36,3'ü okuma-yazma bilmemektedir**. İller ve bölgelerde ayrımcılığa dayalı uygulamalar vardır. Yatırımlar eşitsiz ve dengesizdir. Var olan okul ve kurumların belli illerde yoğunlaşması, diğer iller ve bölgelerde yaşayan engellileri ve ailelerini umutsuzluk ve çaresizliğe mahkûm etmiştir.

Bütün hizmet alanlarında olduğu gibi, toplumun duyarlı olduğu özel eğitim alanında yaşanan sorunların temel nedeni, sistemli bir şekilde uygulamaya konulan eğitimde özelleştirme politikalarıdır. Bu durum, bir taraftan devletin eğitime ayırdığı bütçeyi kısıtlarken, diğer taraftan özel okullar ve vakıf üniversitelerinin teşvik edilmesi ve eğitim alanında yatırım yapmamasından açıkça anlaşılmaktadır.

Engellilerin eğitimi için toplumsal yaşam alanları yeniden düzenlenmelidir. Bunun için öncelikle;

- ✓ Yollar, binalar, toplumsal yaşam alanları engellilerin ihtiyaçlarına uygun bir düzenlemeye kavuşturulmalı, toplum engellilere nasıl davranacağı ile ilgili bilinçlendirilmelidir.
- ✓ Engellilerin lehine, onların talepleri doğrultusunda bir yasal düzenleme yapılmalıdır.
- ✓ Engellilerle ilgili her türlü eğitim, yardım ve diğer etkinlikler devlet eliyle yapılmalıdır.
- ✓ Genelde eğitime, özeldede özel eğitime bütçeden yeterli kaynak sağlanmalı, özel eğitim kurumları ve okullarının sayısı artırılmalıdır.
- ✓ Çeşitli sosyal güvenlik kurumlarına bağlı olarak çalışanların ve sosyal güvenceden yoksun olan ailelerin çocuklarının kullandıkları bütün cihazlar devlet tarafından ücretsiz olarak karşılanmalıdır.
- ✓ Çocukların sosyal aktivitelerini geliştirecek etkinliklere öncelik verilmelidir.
- ✓ Yeterli sayıda öğretmen, rehberlik uzmanı, psikolojik danışman ve yardımcı hizmet personeli kadrosu açılmalı, bu personel her yıl hizmet içi eğitimden geçirilmelidir.
- ✓ Bilimsel olarak oluşturulmuş plan ve programlar eşliğinde engelliliğe yol açan etmenler ortadan kaldırılmalıdır.
- ✓ Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde bağımsız bir Özel Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurularak, hizmetlerin toplumun tüm kesimindeki engelli çocuklara ulaşması sağlanmalıdır.
- ✓ Sorun sadece eğitim boyutuyla sınırlanmamalı, engelliler için yeni istihdam alanları yaratılmasına özen gösterilmelidir. Hiçbir koşul aranmaksızın yeni istihdam alanları açılmalı, yasal olarak özürülü çalıştırmak zorunluluğu bulunan işyerlerinin denetimleri yapılarak, kurallara uymayanlar hakkında gerekli yaptırımlar uygulanmalıdır.

Eğitim Emekçilerinin Gelirleri Giderlerini Karşılamıyor

Son bir yıldır yoğun bir şekilde yaşanan kriz s¼reci, toplumun t¼m kesimlerini olduğu gibi eğitim ve bilim emekçilerini de derinden etkilemiştir. Bug¼n kredi ve kredi kartı borcu bulunmayan eğitim emekçisi bulmak neredeyse imk¼nsızdır. Son bir yıl içinde, çok sayıda okula ¼đretmenlerin kredi borçları y¼z¼nden icra tebligatlarının yapıldığı bilinmektedir. ¼đretmenler borç batağından kurtulmaya çalışırken, hizmetli, memur ve diğer eğitim emekçilerinin durumu ise daha vahimdir. Bug¼n eğitim emekçilerinin ¼nemli bir b¼l¼m¼ bırakalım “insanca yaşamayı” ay sonunu getirebilmek için ek iş yapmak zorunda bırakılmıştır.

Yıllar İçinde Bir Eğitim Emekisinin Maaşının 4 kişilik bir Ailenin Ortalama Aylık Giderini Karşılama Durumu

Yıllar	Ortalama Maaş TL	4 Kişilik Bir Ailenin Ortalama Aylık Gideri (Yoksulluk Sınırı)	Maaşın Aylık Gideri Karşılama Oranı
2002	551	1.054	% 52
2003	648	1.380	% 47
2004	727	1.480	% 49
2005	803	1.800	% 45
2006	825	1.920	% 43
2007	920	2.141	%43
2008	1.022	2.169	%47
2009	1.176	2.546	%46

Yukarıdaki tabloda AKP'nin iktidara geldiği 2002 yılından bug¼ne eğitim emekçilerinin aldığı ortalama maaşlar ve d¼rt kişilik bir ailenin gıda kira, ulaşım, yakacak, elektrik, su, haberleşme, giyim, eğitim, sağlık, iletişim, k¼lt¼r gibi temel ihtiyaçlarını karşılaması için yapması gereken ortalama harcama miktarları g¼sterilmektedir. Tablodan da g¼r¼ld¼đu gibi eğitim emekçilerinin aldığı maaşlar, sadece 2002 yılında d¼rt kişilik bir ailenin yapması gereken harcamaların yarısını karşılayabilecek d¼zeyde olmuştur. 2002 yılında bir eğitim emekçisi aldığı maaş ile aylık giderlerinin %52'sini karşılayabiliyorken, 2002 yılının Kasım ayında iktidara gelen AKP iktidarının ilk yılından bug¼ne t¼m halkımız gibi eğitim emekçileri de “g¼n y¼z¼” g¼rmemiřtir. Bir eğitim emekçisi 2009 yılında toplam harcamalarının ancak % 46'sini karşılayabilmektedir.

Sadece son on yıldaki ¼đretmen maaşlarını ve o yıllara ait yoksulluk sınırını karşılaştırdığımızda son on yılın 7 yılında maaşların yoksulluk sınırının yarısının da altında kaldığı g¼r¼lmektedir. Bug¼n ortalama ¼đretmen maaşı **1.176 TL**, 4 kişilik bir ailenin zorunlu giderleri ise **2.546 TL**'dir. Bir eğitim emekçisinin ortalama maaşı, yoksulluk sınırının yarısına bile ulaşmamış olması ¼lkemizde eğitime ve eğitim emekçilerine ne kadar değer verildiğini açıkça g¼stermektedir. Eğitim emekçilerinin aylık satın alma g¼c¼ her geçen g¼n azalmakta, yoksullaşma s¼reci giderek hızlanmaktadır.

Y¼z binlerce eğitim emekçisini yoksulluğun ve açlığın kısılcasına alan, mesleğine karşı k¼st¼ren mevcut ayrımcı uygulamalara karşı, bilimsel, demokratik, nitelikli bir eğitim yaratmak için, t¼m eğitim emekçilerini ekonomik ve sosyal açıdan doyuran bir alternatif yaratılmadığı s¼rece, eğitimde yaşanan sorunların artarak devam edeceği unutulmamalıdır. öz¼m açıktır; eğitim ve bilim emekçilerine insanca yaşayabilecekleri, kendilerini yenileyerek daha nitelikli hizmet verebilecekleri çalışma ve yaşama koşulları yaratılmalı, bunun için de başta maaşlar olmak üzere mesleki ve ¼z¼k hakları açısından insan onuruna yaraşır bir d¼zeyde y¼kseltilmelidir.

EĞİTİM SEN'İN NİTELİKLİ EĞİTİM İÇİN TALEPLERİ

Bütçeden eğitime ayrılan pay arttırılmalı, okullara yeterli ödenek ayrılmalıdır

Eğitim kamusal bir hizmettir. Eğitimin nitelikli hale getirilmesi, herkes için parasız, ulaşılabilir ve nitelikli olması, kamunun en temel görevlerindedir. Bugün, eğitimin kamusal niteliği ortadan kaldırılıyor. Bir yandan eğitim özelleştirme/ticarileştirme yoluyla sermayeye açılırken diğer yandan da kamu hizmetinin yerine getirildiği eğitim kurumlarına yeterli destek sunulmuyor. Bunun sonucu olarak kamusal eğitim çöküyor. Kamusal hizmetin yok edilmesi, toplumda var olan eşitsizliklerin derinleşmesi ve sürekli hale gelmesi anlamına gelmektedir. Kamusal hizmetler korunmalı ve geliştirilmelidir, bunun için bütçeden eğitime ayrılan pay arttırılmalı, okullara yeterli ödenek aktarılmalıdır. Bütçe dağılımında halkın ihtiyaç ve talepleri temel belirleyen olmalı, IMF ve Dünya Bankası'nın emirleri ile bütçe düzenlenmesinden vazgeçilmelidir.

Eğitimin özelleştirilmesine yönelik uygulamalardan vazgeçilmelidir

Eğitimin özelleştirilmesi, herkesin eğitim hakkında yararlanmasının önüne geçmek demektir. Eğitimin bir piyasa faktörü olarak ele alan neo liberal yaklaşım, 'eğitimi' satılır bir meta olarak tanımlayarak, eğitim sürecini ticari bir ilişkiye dönüştürüyor. AKP hükümetinin özel okulları destek yasasını ısrarla gündeme getirmesi, kamusal eğitim anlayışının özel eğitim anlayışının merkeze alınması çabasıdır. Özelleştirmeye yönelik uygulamaların anlamı, parası olmayanların eğitim hakkının ellerinden alınması anlamına gelir. Özelleştirme uygulamalarına son verilmeli, kamusal hizmet anlayışı geliştirilmelidir.

İkili eğitimden tekli eğitime geçmeli, sınıf mevcutları en fazla 24 öğrencili olmalıdır.

Kalabalık sınıflar, Türkiye'de eğitim hizmetinin yıllardan bu yana yaşadığı temel sorunların başında gelmektedir. Pek çok Avrupa ülkesinde sınıf mevcutları 24 iken, ülkemizde hala 60 kişilik sınıflar bulunmaktadır. Almanya'da 24, Yunanistan'da 24, İspanya'da 26, İtalya'da 22, Portekiz'de 22 kişilik sınıf mevcutları varken, Türkiye'de hala 45-50 kişilik sınıflarda eğitim verilmektedir. Kalabalık sınıflarda eğitim öğrenciler kadar öğretmenleri de olumsuz etkilemekte, verilen eğitim hizmetinin niteliğini olumsuz etkilemektedir. Nitelikli eğitim için sınıf mevcutlarının 50 öğrencili değil, 24 öğrencili olması sağlanmalıdır.

Anaokulu ve ilköğretim öğrencilerine günlük ücretsiz süt verilmelidir.

Eğitimin tüm aşamalarında sağlıklı beslenme önemlidir. Ancak özellikle anaokulu ve ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin diğerlerine göre daha dikkatli ve sağlıklı beslenmeleri gerekmektedir. Eğitimde başarılı olabilmek için beslenmenin ne kadar önemli olduğu bilim çevreleri ve beslenme uzmanları tarafından sık sık dile getirilmektedir. Bu amaçla tüm anaokulu ve ilköğretim birinci kademe öğrencilerine ücretsiz olarak günlük süt verilmelidir.

Eğitim emekçilerinin aldıkları tazminatlara ilişkin oranların en az yüzde elli arttırılmalı; hizmetli ve memurlara, yaptıkları işlerin niteliği göz önünde bulundurularak, ek özel hizmet tazminatı ödenmelidir.

Eğitim emekçileri yoksulluk sınırının altında yaşamaktadırlar. Eğitim süreci içerisinde tanımlı görevleri dışında, neredeyse günlük hayatlarının tamamına yayılan bir hazırlık içerisinde olan eğitim emekçilerine ödenen tazminatlar en az yüzde elli arttırılmalıdır. Hizmetliler, normal görevlerinin dışında kalorifer yakma, şoförlük, gece bekçiliği ve yöneticilerin özel işlerini yapmakla görevlendirilmektedir. Bunun karşılığında ücret, yevmiye, yolluk, yiyecek ve giyecek yardımı yapılmamakta ve fazla mesai ücreti ödenmemektedir. Eğitim sisteminin önemli yapı taşlarından birisi olan memurlar ciddi sorunlar yaşamaktadır. Diğer eğitim çalışanlarıyla aynı ortamda bulunan ancak eşit haklara sahip olmayan memurlar, kendilerine yüklenen her türlü angaryayı, tartışmasız

yerine getirmekle yükümlü sayılmaktadır. Hizmetli ve memurların yıllardır süren mağduriyetlerini gidermek amacıyla yaptıkları işlerin niteliği ve çalışma koşulları göz önünde bulundurularak, ek özel hizmet tazminatı ödenmelidir.

Üniversitelerde, başta araştırma görevlileri olmak üzere, iş güvencesinden yoksun olarak çalışan tüm üniversite çalışanları kadroya alınmalıdır.

YÖK Kanunu'nun 33/a maddesince atamaları yapılan Araştırma Görevlilerinin kadro durumları, aynı kanunun 50/d maddesine çevrilmek istenmektedir. Bu düzenlemeyle Araştırma Görevlileri iş güvencesinden yoksun bırakılmakta ve bilimsel üniversite işini kaybetme korkusu duyan genç bilim insanlarının gelecek kaygılarına feda edilmektedir. Yapılan işlem hukuksuzdur ve yasalara aykırıdır. Araştırma görevlileri iş güvencesine kavuşturulmalı, tüm sosyal haklardan eksiksiz yararlanmaları sağlanmalıdır.

Sözleşmeli öğretmenlik uygulamasından derhal vazgeçilmeli, sözleşmeli çalışan öğretmenlere kadro verilmeli, tüm öğretmenlerin kadrolu istihdam edilmelidir.

Benimsenen ekonomi politikalarının bir parçası olarak, güvencesiz ve esnek çalışma uygulamaları çalışma hayatının esası haline gelmeye başladı. Bu uygulamalar eğitim alanında da sözleşmeli öğretmenlikle gerçekleştiriliyor. Sözleşmeli öğretmenlik uygulamasına son verilmeli, bugün eğitimin ihtiyacı olan öğretmen açığı kadrolu olarak karşılanmalıdır.

Eğitimde Kadrolaşma Değil, Demokratik Yönetim Anlayışı Benimsenmelidir

Eğitim Sen, eğitim yöneticilerinin siyasilerin bireysel istek ve takdirlerine göre değil, önceden belirlenmiş bilimsel esaslara göre ve yapılacak demokratik seçimlerle belirlenmesini savunmaktadır. Okul yöneticileri yapılacak seçimler sonucunda en fazla iki dönem (4+4) için seçilmelidir. Her iktidar değişikliği döneminde yaşanan yoğun siyasal kadrolaşmaların önüne ancak bu şekilde geçilebilir. Nitelikli bir eğitim için eğitim yönetiminde yaşanan olumsuzluklar, ancak demokratik yönetim anlayışının benimsenmesi ile azaltılabilir.

Eğitime Hazırlık Ödeneği Tüm Eğitim ve Bilim Emekçilerine Ödenmelidir

Her eğitim-öğretim yılı başında öğretmeni, hizmetlisi ve memuruyla tüm eğitim ve bilim çalışanları, yeni eğitim yılına yönelik olarak hazırlıklar yapmaktadırlar. Oysa Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sadece öğretmenlere "eğitime hazırlık ödeneği" ödenmektedir. Eğitim Sen, sadece öğretmenlerin değil, tüm eğitim ve bilim çalışanlarının, Yurt-Kur çalışanlarının eğitime hazırlık ödeneğinden eşit olarak yararlanmasını talep etmektedir. Eğitime hazırlık ödeneğinin bir maaş tutarında ve yılda iki kez ödenmesini istiyoruz.

Sonuç

Bugüne kadar sendikamız tarafından, değişik konu başlıklarında eğitimin içinde bulunduğu sorunları ele alan raporlar hazırlanmıştır. Hazırlanan raporlarla tespit edilen ve eğitim alanında yaşanan bazı ilginç ve çarpıcı sonuçlar kamuoyu ile periyodik olarak paylaşılmaktadır. Hazırladığımız raporlar ve yaptığımız araştırmalara dayanarak, eğitimde özellikle AKP döneminde ciddi bir ticarileştirme ve özelleştirme furçasının yaşandığını söyleyebiliriz. AKP döneminde eğitimin finansman kaynaklarına göre dağılımında halkın payı sürekli artmış, eğitimde maliyetin faturası her geçen yıl daha fazla oranda velilerin sırtına yıkılmıştır. Türkiye'de elde ettikleri gelire göre velilerin yaptığı eğitim harcamaları oranı diğer ülkelerden çok yüksek oranda seyretmektedir. Bu tespitimizi OECD rakamları da doğrulamaktadır.

Eğitimin sorunları elbette sadece yukarıda sıralananlarla sınırlı değildir. İşin düşündürücü yanı, siyasi iktidarın yıllardır eğitim sorunları karşısında "uç maymunu" oynaması, Eğitim Sen'in

sorunların tespiti ve çözümüne yönelik eleştiri ve önerilerini görmezden gelerek, “kendi bildiğini okumaya” devam etmesidir.

Bir insan hakkı olarak ve kamusal bir hak olarak baktığımızda “eğitim hakkı”nın ülkemizde, devletin sorumluluğunda bir hak olmaktan çok, parası olanlar için bir “fırsat” olduğu açıktır. Herkesin, eğitim hakkından eşit ve parasız şekilde yararlanamadığı dikkate alındığında, ülkemizin eşit, parasız, nitelikli eğitim açısından, diğer ülkelerle kıyaslanamayacak kadar geride olduğu söylenebilir.

Eğitim sistemi, her kademedeki öğretmenler, farklı statülerdeki üniversite çalışanları, memurlar ve yardımcı hizmet personeli ile bir bütündür. Çünkü tüm eğitim ve bilim emekçileri, aralarındaki statü farklılıklarına rağmen, benzer ekonomik ve sosyal sorunları yaşıyor, bir taraftan sorunları ile uğraşırken, diğer taraftan görevlerini yerine getirmeye çalışıyorlar. Eğitim sisteminde yaşanan sorunlar tüm eğitim emekçilerini olumsuz etkilemektedir. Yıllardır grevli toplu sözleşmeli sendika hakkı mücadelemizin ne kadar haklı olduğu bugün daha iyi anlaşılmaktadır. Siyasi iktidarlar, kendilerini zorlayacak bir gücü karşılarında görmeyince sorunların çözümü için adım atmamaktadır. Eğitim sisteminin içinde bulunduğu sorunların aşılması, Türkiye’de eğitimi hak ettiği noktaya taşımak, ancak gerçekleştirilecek köklü değişikliklerle olanaklı olabilir. Bu nedenle eğitim sisteminde yapısal değişiklikler gereklidir. Okul öncesi eğitimden başlayarak eğitim yatırımlarına, ders kitaplarının hazırlanmasından eğitim yöneticilerinin belirlenmesine; sınıf mevcutlarından eğitimin bilimsel, demokratik, laik yönünün geliştirilmesine; derslik, okul, öğretmen açıklarından eğitimin genel bütçe içindeki payına kadar, eğitimin hemen her kademesinde köklü bir değişime gereksinim vardır.